

Отже, воєнний стан створює умови, коли жодне з прийнятих рішень про приватизацію, особливо великих об'єктів, не може бути визнане безумовно обґрунтованим через неможливість прогнозування запитів держави на найближчу перспективу, а кошти, одержані від такого продажу навряд чи зможуть серйозно допомогти державі покрити поточні витрати, не говорячи вже про їх використання для оновлення і модернізації виробництв підприємств, що залишатимуться у державній власності. Тому законодавцям, органам приватизації, уповноваженим органам управління потрібно дуже серйозно та з певною обережністю поставитись до оцінки можливих втрат від такої поспішної приватизації та впровадити адекватні умовам воєнного стану обмеження щодо приватизації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» та інших законодавчих актів України щодо сприяння процесам релокації підприємств в умовах воєнного стану та економічного відновлення держави» (2022). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1345326>
2. Держава націоналізує «Укрнафту», «Мотор Січ» та ще кілька великих підприємств (2022). URL: <https://ukraina.info/derzhava-natsionalizue-ukrnatu-motor-sich-ta-sche-kilka-velykyh-pidpryemstv>
3. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України. № 2269-VIII (2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19>
4. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану (Закон України). № 4765-VI (2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4765-17>

*Добровольська Володимира Володимирівна,
к.ю.н., доцент, доценткафедри господарського права і процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЩОДО ПЕРЕВІРКИ ЯК ФОРМИ КОНТРОЛЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Контроль щодо сфери господарювання є важливою її складовою, яка визначена нормами чинного законодавства та здійснюється у відповідних формах. Однією із таких форм є перевірки, як одна із найбільш розповсюджених, процедура і різновиди яких встановлені За-

коном України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04 2007 р. (надалі – Закон України про контроль) та чисельними іншими актами відомчого та підзаконного характеру. Міністерство юстиції України вказує на те, що саме «з набуттям чинності Закону почався новий етап у формуванні цілісної загально-державної системи нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, єдиного узгодженого правового поля, яким регулюється порядок проведення контрольних перевірок різних видів господарської діяльності суб'єктів господарювання, механізму прийняття рішень та вчинення дій контролюючими органами за наслідками проведення ними перевірок. Закон є рамковим, встановлює загальні принципи і правила проведення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності та регулює порядок проведення заходів державного нагляду (контролю), забезпечуючи цим самим можливість контролюючим органам працювати ефективно та результативно в рамках існуючої правової бази» [1].

У науковій літературі досить багато вчених досліджують поняття та ознаки контролю та перевірок щодо сфери господарювання як відповідних практично-формальних правових категорій та єдиної думки не існує. Так, поняття «контроль» розглядається в широкому і вузькому аспектах. У першому випадку – як сукупність політичних, економічних та ідеологічних процесів і методів, яким належить забезпечити стабільність суспільства та державного ладу, дотримання соціального порядку, вплив на масову та індивідуальну свідомість, тобто соціальний контроль. У вузькому – як перевірка підконтрольних об'єктів. Залежно від того, на якому рівні та стосовно чого він розглядається, контроль може бути охарактеризований як гарантія, спосіб забезпечення дисципліни та законності, принцип, вид діяльності, управлінська функція, умова ефективної діяльності тощо [2, с. 47]. Деякі вчені виокремлюють поняття «контроль в державному управлінні», так, наприклад, Ю. В. Гаруст розуміє під таким «спостереження, перевірку чи нагляд за функціонуванням відповідного об'єкта з метою отримання об'єктивної та достовірної інформації про стан справ на ньому» [3, с. 23]. Представляється, що у цьому випадку об'єктом є певна сфера господарювання або господарська діяльність конкретного суб'єкта. О. М. Музичук вважає контроль у державному управлінні функцією держави та всіх без винятку суб'єктів управління, що «реалізується ними під час перевірки дотримання (виконання)

об'єктами контролю встановлених вимог (правил, норм)...» [4, с. 50]. Дійсно, безліч державних органів виконавчої влади наділені контролюючими повноваженнями щодо діяльності суб'єктів господарювання, наприклад, органи податкового, митного, пожежного, фінансового та іншого контролю.

У науковій літературі серед економістів та юристів точаться дискусії з приводу визначення перевірки як методу або форми контролю, наприклад, на думку одних вчених це «відповідний метод контролю, який включає перевірку, аудит, обстеження, економічний аналіз, інвентаризацію, ревізію» [5, с. 115], як форма контролю вчені виокремлюють «сертифікацію, атестацію, акредитацію, ліцензування, експертизи, державний фінансовий аудит, інспектування, ревізію, перевірку, аудит, фінансовий моніторинг та інші форми безперервного нагляду» [6, с. 190]. На нашу думку перевірку можливо визначати і як метод та як відповідну форму контролю. Так, доречним є положення про те, що «з позицій практики контролю метод теоретичного пізнання трансформується в унормовані та частково стандартизовані контрольні дії (методи практики контролю), застосування яких дозволяє пізнати об'єктивну реальність. Методи контролю як способи досягнення практичного результату реалізуються в методиках, правилах його проведення, певних конкретних діях, які деталізують порядок його проведення. Відповідно, під методикою господарського контролю слід розуміти ряд технічних прийомів, інструментів і засобів найбільш вдалого збору та обробки інформації про господарські явища й процеси, застосування яких дає змогу комплексно виконати завдання, поставлені перед суб'єктом контролю. Методика господарського контролю має прикладний характер та регулюється процесуальними нормами. Звідси метод контролю може набути атрибутів теорії, а на рівні практичного пізнання – форми контролю» [7, с. 79]. На нашу думку доречно визначати перевірку саме як форму контролю, адже саме форма «розкриває зміст контролю, а здійснення контролю виявляється у способах і прийомах» [8, с. 22].

Законом України Про контроль визначені два різновиди перевірок – це планова та позапланова та чітка послідовна процедура їх проведення, так, на думку В. С. Щербини «для здійснення позапланового або планового заходу орган державного контролю видає відповідний наказ, що містить найменування господарюючого планового щодо якого планується здійснити нагляд, а також предмет перевірки Саме

на підставі цього документу оформляється направлення на проведення контролюючого заходу. Це направлення підписується керівником органу державного нагляду (або його заступником) та закріплюється печаткою» [9, с. 86]. На думку О. Косенко саме «для значної частини контролюючих органів законом визначаються лише повноваження, в той час як підстави та методика здійснення контролю прописується у підзаконних правових актах. Тому, проведення перевірок суб'єктів господарювання в Україні функціонує в доволі складному правовому полі» [10]. Представляється, що методика державного контролю представляє собою процедуру його здійснення, певну послідовність нормативно-визначених дій спеціально уповноважених осіб.

Таким чином, перевірка є важливою правовою категорією, для якої притаманним є комплексний характер правового регулювання та яку можливо визначити у двох аспектах: теоретичному та практичному. Так, перевірка в теоретичному сенсі є методом державного контролю, який визначає її як дії контролюючого характеру, які здійснюються з метою виявлення та/або попередження порушення або невідповідності здійснення господарської діяльності нормам чинного законодавства (господарського правопорушення). З практичної точки зору перевірка є формою контролю щодо діяльності будь-якого суб'єкта господарювання, яка може бути плановою та позаплановою, проводиться за формально-нормативною процедурою спеціально уповноваженими державними органами виконавчої влади на підставі їх наказу (розпорядчого акту). Результатом перевірки є відповідний документ – припис, розпорядження, акт, тощо, змістом якого є чітка вказівка на наявність або відсутність правопорушення та який підлягає обов'язковому виконанню і може бути оскаржений як в адміністративному так і в судовому порядку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Правові аспекти здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. URL: <https://minjust.gov.ua/>
2. Демократичні засади державного управління та адміністративне право: монографія. Ю. С. Шемшученко та ін.; за заг. ред. В. Б. Авер'янова; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К. : Юридична думка, 2010. 495 с.
3. Гаруст Ю. В. Правове забезпечення контрольної діяльності органів України. Харків. 2007. 190 с.
4. Музичук О. М. Поняття та особливості контролю і державного управління. *Наше право*. 2011. № 2, ч. 1. С. 46-51.

5. Виговська Н. Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація: монографія. Житомир : ЖДТУ, 2008. 532 с.
6. Дрозд І. К. Контроль економічних систем : монографія. К. : Імекс-ЛТД, 2004. 312 с.
7. Бардаш С. В., Осадча Т. С. Методи контролю у сфері господарювання: теоретичний та праксеологічний аспекти. *Економічний часопис-XXI*. 2012. № 9-10. С. 76-79.
8. Усач Б. Ф. Контроль і ревізія : підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Знання-Прес, 2001. 253 с.
9. Щербина В. Державний нагляд (контроль) у сфері господарювання: удосконалення правового регулювання. *Юридична Україна*. 2009. № 11. С. 84-87.
10. Косенко О. Правові аспекти здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. URL: <https://minjust.gov.ua>

Гофман Олександр Рудольфович,

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського права і процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОРЕМІ АСПЕКТИ СТИМУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

З початку повномасштабного вторгнення Російської федерації на територію незалежної і суверенної України, все змінилось. Змінилось у душах, у думках, у діях кожного українця, кожного європейця, і кожної здатної до адекватного мислення людини. Однозначно все змінилось і в економічному просторі, різко погіршився інвестиційний клімат в Україні, цілком логічно розпочався спад в економіці, зменшення рівня ВВП, знецінення національної одиниці тощо. Але народ України, Україна як країна, як макроекономічний гравець на ринку – встояли. В таких умовах, актуальною і зрозумілою є критична необхідність побудови нової концепції стимулювання розвитку економіки в країні, яка б відповідала умовам воєнного часу і забезпечувала необхідні стимули і гарантії бізнесу, який залишився і працює в Україні, який готовий сюди повернутись, або бізнесу, що хоче себе спробувати в Україні.

Розробка цілісної і головне ефективної концепції стимулювання і розвитку національної економіки в умовах війни, це досить об'ємний процес. На думку автора вбачається доцільним звернути увагу на де-